

Egyéni szakmai gyakorlat

1. A gyakorlat célja

Az egyéni szakmai gyakorlat a tanárképzés záró eleme. Az egyetemi tanulmányok utolsó évében, közoktatási intézményben, erre felkért mentortanár, mentortanárok és egyetemi tanárképző szakember (szakmódszertan oktató) folyamatos irányítása, támogatása mellett végzett szakmai gyakorlat. Kapcsolódik a korábban elvégzett gyakorlatokhoz és a kompetenciafejlesztés folyamatához. A gyakorlatot végző tanárjelölt mentori segítséggel, de már teljes szakmai felelősséggel végzi tanári munkáját. A gyakorlat alatt mindazokat a kompetenciákat gyakorolja, amelyek fontosak a tanárrá válás folyamatában, és kialakíthatja saját „személyes” pedagógiai szemléletét és gyakorlatát.

Ez a gyakorlat meghatározó abból a szempontból is, hogy a tanárjelölt pályája kezdetén hogyan értelmezi saját tanári feladatait, milyen lesz tanári attitűdje. A gyakorlat lehetőséget ad a hallgatónak, hogy megtalálja saját tanári személyiségét.

1. Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat szereplői:

- **Képzőhely:** az a felsőoktatási intézmény, amelyben a hallgató az osztatlan tanári képzést végzi.
- **Partneriskola:** olyan közoktatási intézmény, amely rendelkezik a hallgató egyéni összefüggő szakmai gyakorlatának biztosításához szükséges feltételekkel, és amellyel a képzőhely a gyakorlat lebonyolítására szerződést kötött.
- **Gyakorlatkísérő oktató:** a hallgatóért felelős egyetemi oktató, aki a hallgató szakmai irányításáért, koordinálásért felel.
- **Gyakorlatvezető mentor:** az egyéni összefüggő szakmai gyakorlattal összefüggő minden iskolai tevékenységének gondozója, a hallgató egyéni fejlődési terve megvalósításának legfontosabb szakmai támogatója a partneriskolában.
- **Segítő tanár/konzulens:** mentor mellett a második szakképzettség gyakorlásában segítséget nyújtó tanár.

2. A gyakorlat szervezése és lebonyolítása

A gyakorlatra történő jelentkezés előfeltétele az osztatlan tanárképzés (a tanári szakdolgozaton és a portfólión kívüli) minden egyéb követelményének teljesítése, illetve azok teljesítéséhez szükséges kreditek összegyűjtése. A gyakorlat csak ezen előfeltételek teljesítését követően kezdhető meg.

Az egyéni (összefüggő szakmai) gyakorlat a tanári szak alapesetében a 11. és a 12. szemeszterben, illetve egyéb esetekben a képzésre vonatkozó tanterv szerinti utolsó két szemeszterben teljesítendő. **Az egyéni szakmai gyakorlat oktatási intézményben töltendő ideje félévenként 14 hét (150 óra).**

A gyakorlatra a Tanárképző Tanszék osztja be a hallgatókat előzetes jelentkezés alapján. A beosztásnál figyelembe vesszük a Szakterületi tanítási gyakorlat eredményét, az azt lebonyolító iskola esetleges fogadókészségét és a hallgató szakmai és/vagy szociális szempontból indokolt kérését a gyakorlat helyét illetően.

A gyakorlat sajátossága, hogy ütközik benne a közoktatás és a felsőoktatás időbeosztása. Míg az előbbi tanévekre oszlik, az utóbbi szemeszterekre, azaz félévekre tagolódik. Ez azt jelenti, hogy a tanárjelöltek csak két részre bontva tudják jelenleg felvenni ezt a gyakorlatot. Ez vonatkozik az *Egyéni fejlesztési tervre* és a gyakorlat értékelésére is.

**A gyakorlat megkezdésének időpontja: őszi félév: augusztus 28., tavaszi félév: január 15.
Vége: őszi félév: december 8., tavaszi félév: május 4.**

3. A tanárjelölt feladatai

A gyakorlat kezdetén a **hallgató és mentora**, a **gyakorlatkísérő egyetemi oktató** támogatásával és szükséges segítségével elkészíti a hallgató egyéni szakmai gyakorlatát megalapozó *Egyéni fejlesztési tervet*, amelyben kiemelten szerepelnek azok a tanári kompetenciák, kompetencia-területek, amelyek fejlesztésére figyelmet kell fordítani. A *partneriskola*, ill. a *mentor feladata az egyéni igényeknek megfelelő tevékenységek biztosítása*. A fejlesztési terv alapján a gyakorlatkísérő oktató segítségével kerülnek meghatározásra az egyes tevékenységek teljesítését bemutató konkrét dokumentumok fajtái és kritériumai, melyek a hallgató portfóliójának részét képezik. Az *Egyéni fejlesztési tervben* találkoznak a képzőhely általános követelményei, a tanárjelölt fejlődéséhez szükséges személyre szabott igények és a gyakorlatnak helyt adó iskola szükségletei. A hallgató gyakorlata nem az iskolai feladatokról elválasztva zajlik, a cél az, hogy már gyakorlata során az adott tantestület, munkaközösség valóban hasznos és tevékeny tagjává váljon, a lehető legteljesebb módon beilleszkedjék az iskolai munkába és életbe.

A gyakorlat során az **oktatási intézményben elvégzendő feladatokat**, valamint azt, hogy az alábbi csoportokba tartozó tevékenységek közül a tanárjelöltnek mit és hány órában kell teljesítenie a gyakorlatvezető mentor határozza meg egyeztetve a gyakorlatkísérő oktatóval és a tanárjelölttel. **Az Egyéni fejlesztési terv leadásának határideje: őszi félév: szeptember 21., tavaszi félév február 15.**

A hallgató feladatai részletezve /minden esetben az Egyéni fejlesztési terv alapján/:

I. A szaktárgy tanításával kapcsolatos tevékenységek:

- hospitálás a gyakorlatvezető mentor óráin és más szakórákon,
- szakképzettségenként heti 2-5 óra tanítás/foglalkozás,
- felkészülés az órákra, az órákat követő önelemzést-önértékelés,
- a hallgató szükségleteinek megfelelő gyakorlatvezető mentori megbeszélés (minimum 5 alkalommal),
- tanítási órán kívüli, de a szaktárgy tanításához szorosan kapcsolódó iskolai feladatok ellátása (tehetséggondozás, felzárkóztatás; szakköri jellegű, ill. fakultatív foglalkozások hospitálása és levezetése; korrepetálás, szakköri tevékenységben való részvétel, projektmunka segítése stb.),
- a szaktárgyi oktatómunkát segítő pedagógiai tevékenységek és szolgáltatások rendszerének megismerése (pl. ellenőrző feladatok összeállítása, szemléltető anyagok gyűjtése, internetes források feltárása, stb.),

II. A szaktárgy tanításán kívüli pedagógiai, nevelési alaptevékenységek:

- aktív részvétel az osztályfőnök munkájában,
- hospitálás nem szaktárgyi órán,
- iskolai rendezvényen való részvétel, közreműködés a szervezésben,
- egy-egy tanuló életútjának, családi hátterének, iskolai pályájának mélyebb megismerése,
- mérés és értékelés a gyakorlatban,
- az ifjúságvédelem, drogpreevenció, mentálhigiéné, iskolai agresszió, konfliktuskezelés helyi gyakorlatának megismerése és lehetőség szerint segítése,

- sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű tanulókkal, kisebbségi csoportokkal való bánásmód megismerése, a segítő attitűd, az empátia, tolerancia, előítéletes helyzetek megtapasztalása.

III. Az iskola, mint szervezet és támogató rendszereinek megismerése:

- az intézmény működését meghatározó legfontosabb törvényi, rendeleti háttér, a fenntartói irányítás dokumentumainak megismerése,
- az iskola szervezeti felépítése, működési rendje (SZMSZ, házirend, stb.),
- az iskola pedagógiai programjának, a fejlesztési irányok, pályázatok, a szakmai munka tervezésének tanévi elemei,
- az intézmény minőségirányítási rendszere, a szakmai munka hatékonyságának helyi mutatói (országos kompetenciamérések eredményei, belső mérések, vizsgarendszer, továbbtanulás) és ezek összefüggései a szociális terület jellemzőivel,
- az iskola, a család és a helyi közösségek kapcsolata, az együttműködés formái (iskolaszék, szülői munkaközösség, gazdálkodó szervezetek, az iskola és a munka világa),
- támogató, segítő rendszerek, szakmák megismerése (nevelési tanácsadó, fejlesztő pedagógus, iskolapszichológus, helyi és regionális szakmai szervezetek stb.).

A tanárjelöltnek a pedagógiai munka teljességével kell megismerkednie, ezért tevékenysége nem korlátozódhat csupán a szaktárgyi tanításra.

A gyakorlat alatt a hallgató mentorától kap folyamatos szakmai támogatást. Ezért szakmai támogatásáért a mentor felel. Ugyanakkor optimális esetben a mentor már nem „tanítja” a tanárjelöltet, hanem támogatja és segíti. Ennek a támogató folyamatnak a legfőbb célja az, hogy a mentor segítse a hallgatót **saját tanári személyisége** kialakításában.

A hallgató szempontjából a mentortanár elsősorban képző/oktató/segítő/támogató, de adminisztrátor/szervező, sőt összekötő is. Természetesen fontos az is, hogy minél előbb egy-fajta kollegiális viszony is létrejöjjön mentor és mentorált között.

A gyakorlat kezdetén elengedhetetlen annak a tisztázása is, milyen segítséget vár a hallgató a mentortanárától.

A gyakorlat elején indokolt nagyobb szakmai kontroll után, egyre nagyobb önállóságot kell biztosítani a tanárjelöltnek feladatai elvégzésében. Ha ez gondot jelent a számára, nem képes

megfelelő színvonalon az önálló tevékenységre. ezt azonnal jelezni kell a gyakorlatkísérő oktató számára, hiszen ebben az esetben az alkalmasság/alkalmatlanság kérdése merül fel.

4. A gyakorlat értékelése

A gyakorlat végén (az egyetemi tanrend miatt félévenként!), az adott hallgató gyakorlatáért felelős **gyakorlatkísérő egyetemi oktató** értékeli a hallgató alkalmasságát és a gyakorlat egészét. Az oktató konzultál a hallgató gyakorlati munkáját segítőkkel, mindenképp a gyakorlatvezető mentorral. A gyakorlatot a gyakorlatkísérő oktató ötfokú gyakorlati jeggyel értékeli a mentorral egyetértésben, a mentorálás idején szerzett tapasztalatok, valamint a gyakorlat során megtekintett óra alapján. A gyakorlat egészét a mentortanár szöveges értékeléssel is értékeli a gyakorlat elvégzését igazololó és értékelő formanyomtatványon, amelyen a mentor és a hallgató rögzítik az egyéni szakmai gyakorlat során ténylegesen elvégzett tevékenységeket és az ezekre fordított óraszámot. Így ellenőrizhető mi valósult meg az egyéni fejlesztési tervből, illetve hogyan és miért módosult a gyakorlat elején elhatározott munkaterv.

Az egyéni (összefüggő szakmai) gyakorlat minősítése az alábbi teljesítéshez kapcsolódó (egyenlő súllyal szereplő) rész-érdemjegyek összesített, átlagolt, kerekített érdemjegye:

- a) az intézmény valamennyi tevékenységterületéhez kapcsolódó hospitálás, annak dokumentálása, elemzése,
- b) az első szakképzettséghez kapcsolt tanítási/tanulásegítési feladatok elvégzése, dokumentálása, (ön) reflektív elemzése,
- c) a második szakképzettséghez kapcsolt tanítási/tanulásegítési feladatok elvégzése, dokumentálása, (ön) reflektív) elemzése.
- d) a tanítási órán kívüli iskolai feladatok ellátása, dokumentálása, (ön) reflektív elemzése.

A mentortanár szöveges értékelésének a tanárjelölt szakmai felkészültségéről, felelősségtudatáról, megbízhatóságáról, pedagógiai-módszertani, kommunikációs kultúrájáról, kapcsolatteremtő képességéről, gyakorlatának és a személyiségének egyedi vonásairól kell szólnia.